

Met 100 man een *Rembrandt* restaureren

Restauratie Jachthuis
Sint Hubertus,
Park Hoge Veluwe

Alle vaklieden op dit project dienden zich de restauratiefilosofie eigen te maken.

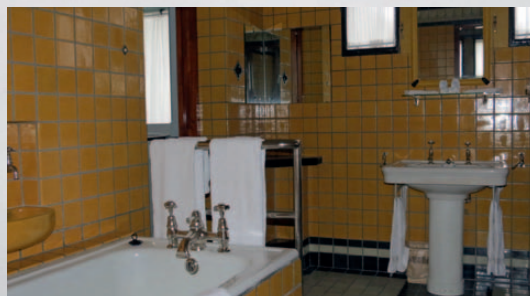
De restauratie van Berlages Gesamtkunstwerk vergde historisch besef van iedereen.

Het werk is in een slotstadium en voor de bouwkeet wordt een terreintje aangeharkt. Vanmiddag wordt bij de keet, onder een groot partydak, een varken aan het spit geroosterd voor alle vaklieden, die in de afgelopen 2 jaar hebben meegewerkt aan deze omvangrijke restauratie. Eddy de Veer, projectleider bij hoofdaannemer Nico de Bont BV laat graag het resultaat zien: "Er is hier in twee jaar tijd heel veel werk verzet. Lange tijd waren hier dagelijks vele mensen aan het werk, op piekmomenten tot wel 100 vaklieden. En dat alles in één huis, dat vraagt heel wat geduld en begrip. Technische installaties, zoals elektra, waterleidingen en centrale verwarming zijn gerenoveerd. Er zijn allerlei brandwerende maatregelen getroffen. En er is volop gerestaureerd aan metsel-, voeg-, lood- en leiwerk".

Bijzonder Een rondleiding door het huis illustreert goed waarom De Veer zo trots is: "Er is hier ongekend gedetailleerd gewerkt. Kranen, lichtarmaturen, deurklinken, je kunt het zo gek niet bedenken of het is gedemonteerd, schoongemaakt en hersteld. Daar waar nodig zijn replica's gemaakt, die door kleuring precies het natuurlijke patina uitstralen en niet te onderscheiden zijn van de originelen. Dat geldt ook voor de 22.000 bakstenen, die zijn vervangen in de buitenschil. De nieuwe stenen zijn speciaal ontwikkeld voor dit project, het heeft maanden geduurd voor de juiste steen gebakken was. Na het aanbrengen is iedere steen secuur op kleur gebracht. Om aan te geven hoe ver we gingen; voor het voegwerk zijn 71 proeven opgezet. Ieder gevelvlak kent immers zijn eigen kleurschakering. De keramische vloertegels zijn ook een verhaal apart. De prachtige mozaïekvloeren zijn kunstwerken op zich. Over ieder

Gerestaureerd interieur.

Projectinformatie

Opdrachtgever:	Rijksgebouwendienst
Architect:	Architectenbureau Fritz, Bussum
Hoofdaannemer:	Aannemingsbedrijf Nico de Bont BV, Vught
Installaties E en W:	Heijmans Utiliteit Services, Aeldoorn
Lei- en loodwerk:	Jobse, Middelburg
Restauratieschilderwerk:	Schildersbedrijf Wolters, Deventer Restauratie- en decoratieschilder Leo Scholten, Huissen

Verwijderen en herplaatsen van de gedocumenteerde granivertegels.

tegeltje is nagedacht, ligging, schuining, kleur, glans. Dus zijn de vloeren gefotografeerd en gedocumenteerd en heeft herstel uiterst zorgvuldig, steentje voor steentje, plaatsgevonden. Er was een speciale commissie ingesteld, met daarin restauratiedeskundigen vanuit diverse instanties, om op belangrijke momenten tijdens het bouwproces tot historische verantwoorde keuzes te komen. Alle vaklieden voelden dat hier sprake was van een bijzonder project. Dat zij betrokken waren bij een totaalkunstwerk, dat tot in de puntjes precies terug gerestaureerd moest worden naar 1920".

Hypermodern "De installaties en de veiligheid vormden een zwaartepunt in het werk. Het huis was bij de oplevering in 1920 voor die tijd ultramodern. Nadat alle werkzaamheden in het voorjaar van 2014 zijn afgerond, zal het opnieuw als zeer vooruitstrevend te boek staan en dat naar de begrippen van de huidige tijd. De beheerder van het pand kan op afstand met

zijn iPad het jachthuis nauwlettend in de gaten houden. Zo zijn in het hele huis onzichtbaar hele kleine aspiratiedetectoren aangebracht, die continu luchtmonsters nemen en een beginnende brand melden op een centraal systeem. De vluchtwegen worden uiteraard niet met de bekende groene lampjes aangegeven, dat zou het 'Gesamtkunstwerk' verstoren. In de vloeren zijn met LED-verlichting pijlen aangebracht, die door het speciaal ontwikkelde tapijt heen schijnen. De verlichting gaat alleen aan als het centrale systeem alarm slaat. Op de ruiten is UV-werende folie aangebracht; het interieur is museaal en wordt zo beschermd tegen daglicht. Overigens zijn alle leidingen in wanden en vloeren weggewerkt, hetgeen niet eenvoudig was, omdat in de bouwstijl 'nieuwe zakelijkheid' veel harde materialen worden gebruikt. En ook hier geldt weer dat ook het interieur onderdeel van het Gesamtkunstwerk is. Er was veel creativiteit nodig om het kunstwerk niet aan te tasten met het installatiewerk".

Te kort Begin april 2014 zal het project worden opgeleverd. De Veer blikt vooruit: "Ik ga dan naar een nieuw project in Breda, een herbestemming en restauratie van weer een bijzonder monument. Je weet dat je projecten qua uitvoeringstraject maar tijdelijk zijn. Maar als het gaat om Hubertus is dat toch wel erg jammer. Zo'n fantastisch werk als dit had best nog wel wat langer mogen duren.....".

11

Jachthuis Sint Hubertus, Park De Hoge Veluwe, Hoenderloo

Jachthuis Sint Hubertus is het voormalige buitenverblijf van het echtpaar Krölller-Müller, stichters van Het Nationale Park De Hoge Veluwe. Het is een ontwerp van architect H.P. Berlage, die niet alleen het gebouw en de vijver, maar ook het interieur, het meubilair en zelfs het servies en bestek ontwierp. Vandaar dat het jachthuis geldt als een 'Gesamtkunstwerk', een op elkaar afgestemd geheel en een samenwerking tussen verschillende kunstenaars. Het jachthuis werd gebouwd tussen 1916 en 1920.

De legende van Sint Hubertus heeft als leidraad voor het ontwerp gediend. De heer Krölller jaagde en mevrouw Krölller was geïnteresseerd in het mystieke aspect van de Hubertuslegende. Deze legende vertelt het verhaal van de bekeering van Hubertus, die in zijn jeugd een fanatiek jager was. Hij kwam tot inkeer, vooral onder invloed van een visioen van een edelhart met een lichtend kruis in het gewei en een stem, die hem zei dat hij zijn leven zou moeten beteren, want anders zou hij in de hel terecht komen. Nadat hij het kruis uit het gewei van het hert -overdrachtelijk gesproken- op zich had genomen, trok Hubertus zich terug in een klooster. Hubertus stierf tenslotte in 727 als bisschop van Luik en Maastricht en is later in de katholieke kerk de beschermheilige van de jacht geworden. De legende is door Berlage en de met hem samenwerkende kunstenaars, waaronder Bart van der Leek, in het jachthuis met veel symboliek tot uitdrukking gebracht.

Berlage was een architect, die ontwierp in de stijl van de "nieuwe zakelijkheid". Men mag daarbij de constructieve elementen in hun eigen schoonheid laten zien. Materiaalgebruik en vormen worden in deze stijl herhaald. In het gebouw van Berlage zijn ook vele technische hoogstandjes terug te vinden, zoals centrale verwarming, centraal uurwerksysteem, centraal stofzuigsysteem, een elektrische lift en Pullmann schuiframen.

Bezoekers van Park De Hoge Veluwe kunnen het jachthuis bezoeken via georganiseerde rondleidingen van ca. 45 minuten. Voor meer informatie: www.hogeveluwe.nl

(Bron: www.Rgd.nl / www.hogeveluwe.nl)

Documenteren van de baksteen voor restauratie.

Vluchtwegsignalering is weggewerkt onder de tapijten.